

Mokymasis tarnaujant: kodėl mes tai darome?

Mokiniai dažnai klausia, *kodėl mes tai darome?*, kai jiems yra pateikiama nauja pamoka. Mokymasis tarnaujant yra mokomoji metodika, kuri:

- Skatina ir pagilina mokymąsi už klasės ribų.
- Suteikia mokiniams galimybę pritaikyti akademinis, socialinius, emocinius ir etinius įgūdžius, sprendžiant gyvenimiškas problemas mokykloje ir bendruomenėje.
- Ugdo empatijos jausmą ir rūpinimąsi kitais.
- Tenkina mokyklos ir bendruomenės poreikius.
- Kuria mokyklos ir bendruomenės ryšius.
- Integruoja mokymosi tarnaujant projektus į akademinę programą.
- Skiria laiko apmąstymams, kas buvo išmokta mokymosi tarnaujant metu.

Mokymasis tarnaujant

Mokymosi tarnaujant apibrėžimas

LIONS QUEST programose mokymasis tarnaujant yra sujungtas su socialiniu ir emociniu ugdymu, siekiant atpažinti ir pritaikyti mokinių talentus, organizacinius įgūdžius, tikslų išsikėlimo įgūdžius, vertinant įvairovę, empatiją ir pagarbą, komunikaciją ir kooperaciją, problemų sprendimą, apmąstymą ir kitus gyvenimiškai svarbius įgūdžius, kurie padeda sukurti pilnai integruotą mokymosi patirtį. Mokykloje ir bendruomenėje mokiniai nagrinėja problemas, planuoja ir paruošia mokymosi tarnaujant projektą, kuris yra orientuotas į mokykloje ar bendruomenėje esančias problemas. Mokiniai įgyvendina projektus, apmąsto ir dalijasi tuo, ką išmoko apie pasaulį, jo poreikius, kitus žmones, kurie gali padėti tuos poreikius patenkinti. Tarnavimas tampa mokymusi tarnaujant tuomet, kai mokiniai apmąsto tai, ką daro, kodėl jie tai daro ir ko jie išmoksta apie save, kitus, poreikius, kuriuos jie patenkina, ir bendradarbiavimo procesą, kuriame dalyvauja ir visi bendrai siekia tikslo. Šiame procese mokiniai pritaiko žinias, įgūdžius ir elgesį, kurio jie išmoko, kurdami ir atlikdami mokymosi tarnaujant projektą. Mokymosi tarnaujant projektai suteikia jiems galios, pasitikėjimo savimi, užbaigtumo jausmą. Taip pat planuodami šiuos projektus, mokiniai ugdo savo akademinis, socialinius ir emocinius, etinius ir pilietinius įgūdžius. Jauni žmonės trokšta galimybių pakeisti mokyklą ir bendruomenę, nori turėti savo balsą, talentą, aistras, įgūdžius ir žinias ir juos panaudoti siekiant, kad klasė, mokykla, bendruomenė ir pasaulis taptų geresni. Tyrimai rodo, kad šie mokiniai yra labiau linkę lankyti mokyklą, gauti geresnius pažymius, išlaikyti gerus santykius su mokytojais ir mokiniais, demonstruoti prosocialų elgesį ir išsiugdyti etišką požiūrį, kuris padės jiems visą gyvenimą elgtis pilietiškai.

Penki mokymosi tarnaujant žingsniai

5 modulį *Lyderystė ir pagalba kitiems* sudaro 8-ios pamokos, kurios struktūruotai padeda mokiniams įgyvendinti aukšto lygio mokymosi tarnaujant projektą.

Mokymosi tarnaujant 5 žingsniai. Mokytojas išmoko mokinius šių žingsnių:

Tyrimas. Su mokytojo pagalba mokiniai:

- naudodamiesi socialiniais ir emociniais įgūdžiais, tokiais, kaip klausymasis ir interviu ėmimas, mokiniai atranda ir išryškina klasės mokinių talentus, įgūdžius ir pomėgius, kurie yra naudingi įgyvendinant mokymosi tarnaujant projektą;
- identifikuoja bendruomenės ir mokyklos poreikius, kurie atitinka mokinių gebėjimus, įgūdžius ir pomėgius;
- tiria, kodėl egzistuoja toks poreikis. Atlieka interviu, apklausas ir kita;
- bendradarbiauja su mokykla ir bendruomenės tėvais, kurie nori prisidėti prie projekto;
- sumažina poreikių sąrašą iki 5 poreikių, pagal kuriuos kuria mokymosi tarnaujant projekto idėjas;

- dokumentuoja mokymosi tarnaujant projekto procesą, užrašinėdami, filmuodami ir fotografuodami savo patirtis tam, kad paskui galėtų jas pademonstruoti paskutiniame etape;
- apmąsto individualaus mokymosi patirtį ir grupinio darbo efektyvumą.

Pasiruošimas ir planavimas. Su mokytojo pagalba ir parama mokiniai:

- apsvarsto įvairias mokymosi tarnaujant projekto idėjas;
- nusprendžia kokį mokymosi tarnaujant projektą įgyvendins jų klasė;
- ieško daugiau informacijos apie egzistuojantį poreikį, įgyvendina papildomus interviu, apklausas ir tyrimus;
- sukuria detalų mokymosi tarnaujant projekto planą su numatytais vaidmenimis, atsakomybėmis ir komitetais;
- toliau dokumentuoja procesą ir tęsia apmąstymą apie savarankišką mokymąsi ir grupinį darbą.

Veiksmas. Su mokytojo pagalba mokiniai:

- bendromis jėgomis įgyvendina klasės mokymosi tarnaujant projektą;
- priklausomai nuo pasirinkto mokymosi tarnaujant projekto pasiūlo tiesioginį ar netiesioginį, tyriminį pagalbos mokyklai ar bendruomenei projektą;
- naudodamiesi akademinėmis, socialinėmis ir emocinėmis kompetencijomis paruošia, planuoja, įgyvendina ir dokumentuoja mokymosi tarnaujant patirtį;
- mokosi iš realių patirčių;
- tęsia dokumentacijos procesą ir refleksiją apie individualųjį mokymąsi ir grupės procesą.

Refleksija. Su mokytojo parama mokiniai apsvarsto tai, ką išmoko viso proceso metu:

- tai kas įvyko prieš, per ir po mokymosi tarnaujant projekto;
- apibūdina savo mintis ir jausmus, individualias patirtis, kurias įgijo dalyvaudami mokymosi tarnaujant projekte;
- apibūdina jų mintis ir jausmus apie grupės darbą pasiruošimo, planavimo ir įgyvendinimo etapų metu;
- įvertina grupinių procesų efektyvumą: *kas pavyko? kas nepavyko? ką būtų galima pagerinti ateityje?*;
- surenka dalyvių atsiliepimus apie jų patirtis.

Pristatymas ir šventė. Su mokytojo parama mokiniai pristato tai, ką jie išmoko, taip pat projekto metu panaudotus talentus, žinias ir įgūdžius:

- surenka visą dokumentaciją apie mokymosi tarnaujant projektą;
- nusprendžia, kam būtų naudinga papasakoti apie šį projektą už klasės ribų;
- sukuria ir pristato prezentaciją, kuri atspindi individualų ir kolektyvinį mokymąsi, naudojant nuotraukas, videoįrašus, laikraščius ir meno parodas;
- su dalyviais švenčia mokymosi tarnaujant projekto pabaigą.

5 mokymosi tarnaujant projekto žingsniai:

- Tyrimas.
- Pasiruošimas ir planavimas.
- Veiksmas.
- Refleksija.
- Pristatymas ir šventė.

Kaip nuspręsti, kokį mokymosi tarnaujant projektą įgyvendinti

Priimkite sprendimą vadovaudamiesi:

- įgūdžiais, talentais ir mokinių interesais, susijusiais su poreikiais ir projekto idėjomis;
- gaukite atsiliepimus iš mokyklos ir bendruomenės narių ir išsiaiškinkite jų nuomonę apie poreikius ir projektų idėjas;
- apsvastykite realias projekto įgyvendinimo galimybes;
- klasė turi vienbalsiai nuspręsti, kurį mokymosi tarnaujant projektą jie nori įgyvendinti.

Prieš pradėdant mokymosi tarnaujant projektą

Yra keletas aspektų, kuriuos turi apsvastyti mokytojas prieš pradėdamas 5 modulį: *Lyderystė ir pagalba kitiems*.

Ilgalaikis ar trumpalaikis projektas. *Ar jūs norite įgyvendinti trumpalaikį, ar ilgalaikį projektą?* Jei dar nesate susidūręs su mokymusi tarnaujant, patartina pasirinkti trumpalaikį projektą. Trumpalaikis mokymosi tarnaujant projektas yra įgyvendinamas per 1–2 savaites, jis paprastai yra įgyvendinamas visų klasės mokinių ir suteikia mokiniams aukšto lygio patirtis. Ilgalaikiai projektai yra sudėtingesni ir gali užtrukti keletą savaičių, jie reikalauja patirties ir žinių, todėl juos lengviau įgyvendinti mokytojui, kuris jau yra dirbęs su mokymosi tarnaujant programa. Prieš pradėdant 5-tą modulį yra labai svarbu nuspręsti, kokį projektą esate pasiruošęs vykdyti, kad mokinių lūkesčiai būtų adekvatūs.

Pastangų kiekis. *Kokį mokymosi tarnaujant projektą jūs galite įgyvendinti su dabartiniu krūviu ir įsipareigojimais šeimai?* Labai svarbu, kad mokytojas realiai įvertintų savo laiką, norą, gebėjimus ir išteklius, kuriuos galės skirti mokymosi tarnaujant projektui. Jei krūvis ar įsipareigojimai šeimai neleidžia skirti papildomo dėmesio mokymuisi tarnaujant, stenkitės sukurti tokį projektą, kad jį būtų galima įgyvendinti pamokų metu. Jei turite daugiau galimybių ir laiko, pakvieskite mokinius atlikti projektą už klasės ribų. Mokytojo sprendimas nulems, kokius projektus galės įgyvendinti mokiniai.

Lankstumas ir laikas praleistas ne pamokoje. *Kaip reaguoja administratoriai į mokyklos mokymosi tarnaujant projektą, kurio metu mokiniams gali tekti praleisti pamokas?* Pasitarkite su mokyklos administracija ir išsiaiškinkite, ar mokiniams leidžiama vykdyti mokymosi tarnaujant projektą pamokų metu.

Mokyklos taisyklės. *Kokios yra mokyklos taisyklės dėl mokymosi tarnaujant projekto atlikimo pamokų metu?* Patikrinkite taisykles, kurios reglamentuoja mokinių išvykimą iš mokyklos. Perskaitykite taisykles, susijusias su transportu, teisiniais aspektais, šeimos leidimais, mokinių draudimu ir medicininėmis pažymomis. Įsitinkite, kad turite pirmosios pagalbos vaistinėlę.

Mokinių brandumas. *Ar mokiniai yra pakankamai brandūs įgyvendinti ilgalaikius mokymosi tarnaujant projektus bendruomenėje?* Projekto sudėtingumas turi atspindėti mokinių brandumo lygį. Jei organizuojate mokymąsi tarnaujant pirmą kartą, patartina projektą atlikti mokykloje ar klasėje ir nuolatos prižiūrėti mokinius. Jei mokiniai jau yra dalyvavę mokymosi tarnaujant projekte, galite jiems suteikti daugiau atsakomybės ir leisti dirbti savarankiškai.

Ištekliai. *Kokių žmogiškųjų ir finansinių išteklių reikia?* Apsvastykite, kokių žmonių pagalbą reikės įgyvendinant mokymosi tarnaujant projektą, kiek reikės finansinių išteklių. Mokymosi tarnaujant projekto apimtis turi atitikti esančius išteklius. LIONS klubų nariai gali padėti pasirūpinti transportu, paremti projektą finansiškai. Mokiniai patys gali užsiimti lėšų rinkimu.

Bendruomenės dalyvavimas ir kviestiniai svečiai. *Kaip mokykla susisieks, pasiruošs, pakviečia bendruomenę ir kviestinius svečius į savo mokymosi tarnaujant projektus?* Mokymosi tarnaujant projektus galite sustiprinti pakviesdami dalyvauti bendruomenės ir šeimos narius. Pasidomėkite, kokios taisyklės egzistuoja kviečiantis, renkantis ir susisiekiant su kviestiniais svečiais. Sukurkite procesą, kurio metu mokiniai nuspręš, kokius svečius nori kviesti, paruoš kvietimus, sukurs kalbos temas ir klausimus, kuriuos nori aptarti kartu su svečiais, surinks specifinę informaciją apie svečius ir paruoš jų pristatymo kalbą bei padėką už dalyvavimą. Taip pat išsiaiškinkite, ar mokymosi tarnaujant projekto naudotojai gali atvykti į mokyklą ir kokių žingsnių reikia imtis tam, kad viskas atitiktų mokyklos taisykles.

Grupinis procesas. *Kaip reikia užtikrinti, jog projektas bus pasirinktas vienbalsiai?* Mokymosi tarnaujant projekto žingsnių metu mokiniai aptaria projekto galimybes. Išmokykite, kaip susitarti (5 modulis) ir dalyvaukite diskusijose, kur kiekvienas mokinys galės pasidalyti savo mintimis, idėjomis ir norais, tol kol mokiniai prieis prie vienos projekto idėjos, kuri atspindės visų grupės narių poreikius ir norus.